

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Václav Polívka.

Dostupné ze Školského portálu Karlovarského kraje www.kvkskoly.cz, materiál vznikl v rámci projektu Gymnázia Cheb s názvem Rozvoj školského portálu Karlovarského kraje

Orgánové nenakažlivé choroby - bachorové dysfunkce

Agropodnikání

Zoohygiena a prevence 3. ročník

Orgánové nenakažlivé choroby - bachorové dysfunkce

Charakteristika:

- ✓ Nejčastější onemocnění přežvýkavců postihující především vysokoprodukční a vysoko březí plemenice, které má jen velmi nevýrazné klinické příznaky a jehož **společným znakem je nízká tučnost mléka** (až pod 1 %).
- ✓ Do těžkých bachorových dysfunkcí patří **acidóza** a **alkalóza** a **nesprávně je přiřazována i ketóza**, což je **onemocnění látkové přeměny**.

Orgánové nenakažlivé choroby - bachorové dysfunkce

Příčina onemocnění:

- ✓ nevhodná fyzikální struktura krmiv vyvolávající nechutenství
- ✓ náhlá změna krmné dávky
- ✓ nedostatek vitamínů B-komplexu v krmné dávce vyvolávající sníženou činnost bachorových mikroorganismů

Orgánové nenakažlivé choroby - bachorové dysfunkce

Příznaky typické pro tato onemocnění:

- ✓ snížená peristaltika střev a předžaludků
- ✓ omezený odchod plynů = nadýmání
- ✓ průjem zapříčiňující výrazné hubnutí
- ✓ zvrácené chutě = vzájemné olizování zvířat, olizování zdí ve stáji, pití moči a požívání výkalů

Orgánové nenakažlivé choroby - bachorové dysfunkce

První pomoc poskytovaná chovatelem

- ✓ **úprava krmné dávky** z pohledu nutričního i biologické hodnoty a zařazení dieteticky vhodných krmiv (kvalitní luční seno, ovesný šrot,..)
- ✓ **nálev přes jícní sondu:**
  - a) 3 až 5 litrů bachorových tekutin od zdravého zvířete
  - b) preparát Prodigestan

Orgánové nenakažlivé choroby - bachorové dysfunkce

Prevence vzniku bachorových dysfunkcí:

- ✓ v krmné dávce přežvýkavců by se obsah hrubé vlákniny měl pohybovat mezi 18 až 20 %
- ✓ velikost částic vytvářející krmnou dávku by měla činit minimálně 1,5 cm
- ✓ krmná dávka by měla být vyvážená co do obsahu hlavních živin, ale i co do biologické hodnoty krmiv
- ✓ na výrazně jinou krmnou dávku by měl být přechod postupný = alespoň 10 až 14 dní

Orgánové nenakažlivé choroby

- bachorové dysfunkce

- ✓ ***alkalóza***
- ✓ ***acidóza***
- ✓ **ketóza**
- ✓ **porodní obrna**
- ✓ **lízavka**

Alkalóza

Charakteristika nemoci:

v bachoru je pH bachorových tekutin 8,5 i více (alkalické prostředí) a probíhá zde hnití krmiva

Příčiny nemoci:

nadměrné zkrmování koncentrovaných krmiv s vysokým obsahem bílkovin a amidů a nízkým obsahem glycidů (především u dojnic v době rozdojování = přidavek koncentrovaných krmiv je vyšší než dosahovaná užitkovost)

Alkalóza

Příznaky nemoci:

- a) velmi výrazné snížení obsahu tuku v mléce*
- b) zvíře špatně žere (velké žlabové zbytky)*
- c) snížená peristaltika předžaludků a střev = hubnutí*
- c) nadýmání*
- d) průjmy*

Pozn.:

b) až e) vyvolávají v první fázi malátnost, později celkovou slabost a končí trvalým ulehnutím zvířete

Alkalóza

První pomoc a prevence nemoci:

Je podmiňována včasnou diagnózou na základě klinických příznaků, analýzy krmné dávky a zjištění pH bachorových tekutin, obecně byla popsána u bachorových dysfunkcí a je stejná i při acidóze.

Acidóza

Charakteristika nemoci:

v bachoru je pH bachorových tekutin pod 6 (příliš kyselé prostředí) a probíhá zde kvašení krmiva

Příčiny nemoci:

nadměrné zkrmování lehce stravitelných glycidových krmiv s nedostatkem hrubé vlákniny v krmné dávce (především u vysokoprodukčních dojnic)

Příznaky nemoci:

- ✓ *snížená tučnost mléka*
- ✓ *zvíře špatně žere (velké žlabové zbytky)*
- ✓ *snížená peristaltika střev a podžaludků = hubnutí*
- ✓ *výrazně snížená vitalita narozených mláďat*
- ✓ *změny na končetinách = vyrážka, otoky kloubů*

Acidóza a alkalóza

těžká forma acidózy i alkalózy se projevuje:

- ✓ *kolikami,*
- ✓ *ztrátou doживosti,*
- ✓ *krvavými průjmy*

a končí trvalým ulehnutím plemenice a kómatickými stavy organismu

Acidóza

První pomoc poskytovaná chovatelem:

*na základě klinických příznaků nemoci = **veterinární lékař***

*analýzy krmné dávky a vyšetření na pH bachorových tekutin = **stanice laboratorní diagnostiky***

*provedeme **odstranění obsahu bachoru** = emetika (zvracení) a **výplach bachoru** + **aplikujeme slizové látky** (spařené lněné semínko) a **podáme vitamín B1***

Acidóza

Prevence vzniku onemocnění:

- ✓ *vyrovnaný objem živin*
- ✓ *dobrá biologická hodnota krmiv*
- ✓ *dostatek hrubé vlákniny v krmné dávce*
- ✓ *pozvolný přechod při změně krmné dávky*

Ketóza

- ✓ **Charakteristika onemocnění:** onemocnění vysokoprodukčních plemenic přežvýkavců v pokročilé fázi březosti vyskytující se hlavně v zimním období
- ✓ **Příčina nemoci:** porucha metabolismu glycidů v jejímž důsledku dochází ke zvýšenému odbourávání tuků jako zásobního energetického zdroje a organismus nestačí zpracovat veškerou vznikající kyselinu propionovou ($\text{CH}_3\text{-CH}_2\text{-COOH}$) a ta se přeměňuje na aceton ($\text{CH}_3\text{-CO-CH}_3$)

Ketóza

Typické příznaky tohoto onemocnění:

- ✓ *nechutenství*
- ✓ *zvrácené chutě*
- ✓ *snížená peristaltika střev a předžaludků a z ní vyplývající pokles užitekosti a hubnutí*
- ✓ *zápach acetonu v dechu zvířat*
- ✓ *lekavost*
- ✓ *skřípění zubů*

Prevence vzniku onemocnění:

Krmná dávka bohatá na lehce stravitelné glycidy zkrmovaná zejména před porodem plemenice (mrkev, řepa, melasa..)

Porodní obrna = paréza

Charakteristika onemocnění:

trvalé ulehnutí po porodu je bezhorečnaté onemocnění vysokoprodukčních plemenic přežvýkavců v průběhu porodu nebo do 3 dnů po porodu

Příčina nemoci: narušená rovnováha vápníku, fosforu, hořčíku a draslíku v krvi = Ca i P odcházejí z organismu s mlékem a to vyvolává hořčíkovou narkózu

Příznaky typické pro toto onemocnění:

- ✓ *malátnost a nechutenství*
- ✓ *trvalé ulehnutí plemenice = křeče a obrna svalů od pánevních končetin směrem k hlavě (leží na hrudi, nohy pod sebou)*
- ✓ *snížení dechové frekvence a tělesné teploty*

Porodní obrna = paréza

První pomoc poskytovaná chovatelem:

- ✓ *hodně podestlat pod plemenici suchou slámu a každé 3 až 4 hodiny plemenici převracet, aby se prokrvovaly končetiny stejnoměrně*
- ✓ *dojit plemenici jen tolik, aby nedostala zánět vemene, eventuálně vůbec nedojit*
- ✓ *včasné přivolání veterinárního lékaře, který podá plemenici intravenózně vápník a glukózu*

Prevence vzniku onemocnění:

- ✓ *první týden po porodu plemenici nedodojovat*
- ✓ *v krmné dávce před a po porodu udržovat poměr vápníku a fosforu 2:1 až 1:1, podávat preventivně zvýšené dávky vitamínu D₂*

Lízavka

Charakteristika onemocnění:

- ✓ *syndrom onemocnění z nedostatku některé minerální látky v krmné dávce*

Příčina nemoci:

- ✓ *nedostatek sodíku (NaCl v krmné dávce) a nadbytek draslíku*
- ✓ *narušená biologická rovnováha makroprvků vápníku a fosforu*
- ✓ *snížený obsah mikroprvků Mn, Mg, Co v krmné dávce*
- ✓ *snížený obsah vitamínu A- nebo B- komplexu v krmné dávce*

Lízavka

Příznaky typické pro tuto nemoc:

olizování sousedních zvířat, olizování stěn stáje a žlabů ve stáji, požírání omítky stáje a hlíny ve výběhu a na pastvině, nápadná lekavost zvířat, předrážděnost zvířat, chudokrevnost

První pomoc poskytovaná chovatelem:

*Na základě metabolického testu provedeného stanicí laboratorní diagnostiky **změníme krmnou dávku tak, aby došlo k doplnění chybějící složky minerální výživy***

Prevence vzniku tohoto onemocnění: Pastva hospodářských zvířat

Použitá literatura

KONRÁD,J. *Zoohygiena a prevence chorob hospodářských zvířat*. 1. vyd. Praha: Credit, 1994. ISBN 80-901645-1-X

Autorem prezentace a všech jejích částí, není-li uvedeno jinak, je Mgr. Václav Polívka